

Din jurnalul unui telefob

Prin intermediul televiziunii luăm cunoștință de cea mai contagioasă și cea mai nobilă, totuși, dintre manile omenești : mania concursurilor. Se concurează pretutindeni, în toate anotimpurile, în toate domeniile, de la box și patinaj la știință și cultură, cu o frenezie pe care greoaiele turniruri cavalești nu cred s-o fi avut, cu un public din ce în ce mai numeros și din ce în ce mai activ, cu legi din ce în ce mai severe, cu victorii și înfrângeri spectaculoase, cu patimă, cu furie, cu sacrificii umane (vezi ravagiile concursurilor de automobilism, ciclism, bob ; culmea, chiar un halterofil piere într-un concurs, zdrobit de propria sa halteră...) Și cu bani. Cu foarte mulți bani, fiindcă microbul concursurilor a pătruns în ființa noastră, mai perfid și mai necrutător decât virusul gripei, modificându-ne metabolismul, umoarea, simțurile. Lucrurile nu mai au haz decât în competiție, nimeni nu se mai mulțumește cu aserțiuni abstracte de tipul : „X e cel mai bun“, toți vor să vadă procesul prin care X devine cel mai bun, toți vor să demonteze mecanismul performanței, toți vor spectacol. Și li se oferă. Concursurile s-au transformat într-un fel de licitații în televăzul lumii întregi : cine dă mai mult, cine știe mai multe, cine e mai puternic, cine e mai pregătit, cine e mai popular etc. S-a dezvoltat o veritabilă industrie a concursurilor, nu mai puțin prosperă decât industriile tradiționale ; a apărut și o artă a concursurilor, deocamdată fără drept de acces în teritoriul sacru, dar înfloritoare în umbra industriei patroane, ea și arta ambalajului

sau arta reclamei. (De altfel, există acum atâtea arte, și se înființează mereu altele, încât situația esteticienilor e de neînviat : arta modei, arta culinară, arta de a fi frumoasă, doamnă, arta de a-ți crește copiii, arta de a reuși în viață... S-a umplut lumea de artiști !).

În definitiv, nimic grav, nimic agresiv în concursomania secolului nostru plin de surprize. Dacă e să învingă cel mai bun, atunci să învingă în fața tuturor ! (Că nu învinge întotdeauna cel mai bun, e altceva. Probabil că zeii se amestecă în continuare în luptele dintre oameni, cu părtinirea lor legendară, hotărînd, din înălțimile Olimpului, soarta bătăliilor și a luptătorilor...) E tonic și instructiv să știi că totul se cucerește prin luptă, prin efort, prin antrenament și așa mai departe. Drept care, cam un sfert din programul emisiunilor de televiziune este consacrat concursurilor de tot felul. Pe lângă săptămânalele concursuri de studio, am fost prezenți în ultima perioadă și la campionatele de patinaj artistic, la meciul Frazier-Clay, la campionatul european de atletism, la campionatul de bob, la concursul de muzică ușoară de la Brașov, la campionatul național de fotbal...

Atmosfera de competiție ne-a devenit familiară, cred că nici n-am mai putea trăi fără cel puțin două concursuri pe săptămână, avem preferații, marote, palpații, triumfuri, dezamăgiri, câteva ore respirăm numai pentru învingători, câteva săptămîni după aceea consumăm din filozofia orală a învățămintelor concursului, apoi vin alte concursuri, le uităm pe cele anterioare, ne angajăm în noi bătălii. Astfel, televiziunea întretine spectatorilor săi, o permanentă stare de beligeranță, implicîndu-i în cele mai eterogene dispute, măcinîndu-le nervii, dar învățîndu-i să respecte principiul *celui mai bun*. Ceva care, în orice caz, merită să fie respectat.

16 FEBRUARIE. Teatrul televiziunii a intrat într-o zodie culturală, poate mai favorabilă acestui instrument de amplă comunicare. Se încearcă, dacă nu greșesc, o prezentare sistematică a valorilor teatrului național și universal, într-o formulă de loc didactică și aridă, nu arătîndu-se fragmente ilustrative la o conferință, mai mult sau mai puțin doctă, ci înfățișîndu-se spectacole întregi, autonome, revelatoare prin ele înseși.

Așa este și spectacolul cu *Alcesta*, piesă cu o poziție foarte ciudată în tabloul teatrului clasic, o tragedie în care cel mai revoluționar dintre autorii dramatici ai antichii-

tății, Euripide, își îngăduie să înfrunte, să pună sub semnul întrebării însuși Destinul, motorul fundamental al tragediei eline. Revoluția estetică a lui Euripide are implicații foarte grave și foarte adânci, și ele nu apar numai în această piesă: îndoiindu-te de implacabilitatea Destinului, te îndoiiești, la urma urmei, de atotputernicia zeilor. Actul de indisciplină comis de marele poet echivalează aici, pe pământ, cu actul zeiesc al lui Prometheus. Un om este sortit să moară. Așa au decis zeii. I se face însă hatirul să scape cu viață dacă altcineva se oferă, în locul lui, să urmeze Destinul. Și se oferă soția celui sortit, Alcestea. Mă rog, zeii au făcut un compromis, dar nu e singurul, nu e primul... Iată, însă, că lucrurile devin, în cele din urmă, de-a dreptul revoltătoare: Alcestea moare, dar Heracles o zmulge din brațele lui Thanatos, geniul morții, și i-o redă, vie, neconsolatului Admet. Insolenta lui Euripide — prieten și elev al altui insolent, Socrate, — nu are margini: el își bate joc, pur și simplu, de înalta decizie a Zeului. Erezie fără precedent.

În pertinentă și colorată sa prefață la spectacolul televiziunii, Mihnea Gheorghiu numește *Alceste*: „prima tragedie optimistă“. Aș merge mai departe. *Alceste* este prima mare melodramă din istoria teatrului. Fiindcă numai într-o melodramă îți poți permite să învii morții și să răsucești cu 180 de grade destinul unui personaj, de la tragedie la happy end.

Și fiindcă a venit vorba de melodramă, mărturisesc că nu înțeleg de loc pornirea unor critici împotriva acesteia. Când se spune *melodramă*, parcă s-ar spune *otrăvă* sau nu știu ce cuvânt rău mirositor. În cel mai bun caz, melodrama e privită ca un fel de boală, cu îngăduință și compasiune: „bietul teatru, a introdus în repertoriu o melodramă!“ (de parcă ar fi introdus baciul lui Koch), „sărmanul regizor, a trebuit să monteze o melodramă!“ (ca și cum ar fi trebuit să-și taie o mână). Îmi amintesc că un om de teatru, Gaston Baty, dacă nu mă înșel, scria că melodrama a salvat teatrul francez, redându-i structura scenică, reteatralizându-l, în secolul trecut, după o lungă și tristă perioadă de lincezeală, cu tirade nesfârșite și plictisitoare. În ceea ce mă privește, cred că o melodramă scrisă cu talent nu e mai prejos de o comedie sau o tragedie scrisă cu talent. În orice caz, este o formă de teatru democratică, agreată de public, așadar viabilă. Iar cu un antecedent ca *Alceste*, melodrama intră chiar în categoria tipurilor dramatice veclui, precum tragedia sau comedia. Mai

Două scene din „Titanic Vals“ de Tudor Mușatescu, în regia lui Horea Popescu. Sus: Ion Lucian și Ileana Stana Ionescu. Jos: Ileana Stana Ionescu, Valentin Zaharescu, Melania Cirje, Florian Pitiș, Angela Costache și Radu Beligan.

mult, la noi, unde dramaturgia care știu să construiască o situație dramatică, un conflict specific, de la un cap la altul, se numără pe degete, melodrama autentică, bine scrisă, poate servi ca model sau ca exercițiu de construcție teatrală.

Revenind la spectacolul televiziunii, remarc regia sigură a lui Cornel Popa, cu accentele bine puse pe scenele de efect, între care aș numi scena înfruntării dintre Admet și tatăl său (excelent interpretată de Gheorghe Cozorici și Gheorghe Dinică), dansul măștilor, realizat expresiv, și „demasarea” dansatorilor de către Heracles.

9 MARTIE. O ecranizare a piesei lui Ibsen: *Hedda Gabler*. Actori mari, mari de tot: Ingrid Bergman, Michael Redgrave, Ralph Richardson, Trevor Howard. Citeva momente ercencine, frumos filmate, cum ar fi arderea manuscrisului de către Hedda Gabler, citeva portrete remarcabile ale lui Ingrid Bergman, în rest, o atmosferă cam morbidă, cu actori prea bătrâni, și pentru personajele interpretate și pentru ecran, sugerând altceva decât imensa singurătate a eroilor ibsenieni, imensa rată a vieții lor. După experiența cu *Doamna Bovary* începusem să cred că englezii nu sînt formidabili decât în propria lor atmosferă, că ei nu se pot „transpune”... *Hedda Gabler* confirmă.

11 MARTIE. Un excepțional film de montaj, *Planeta se grăbește*, realizat de Paul Anghel și Sergiu Verona. Imaginile sînt violente, explozive, șocante, iar comentariul — inteligent, plin de avertismente subtile și de o tristețe ironică și meditativă.

16 MARTIE. Valorificarea tradiției dramatice românești continuă triumfal. După *Ciuta*, un nou spectacol bun de tele-teatru: *Titanic Vals* al lui Tudor Mușatescu, în regia lui Horea Popescu și cu, poate, cel mai bun interpret pe care l-a avut vreodată această frumoasă comedie, aflată în fondul de aur al dramaturgiei noastre: Radu Beligan. Nu cred să existe la noi un actor care poate aduna atîta umanitate ultragiată, atîta umilință și atîta demnitate, atîta dorință de liniște, de pace și atîta sete de adevăr, atîta delicatețe sufletească și atîta oroare de egoism, atîta candoare, putere de rezistență, poezie, detașare de lume și generozitate, toate într-un singur rol, într-o singură apariție scenică. Beligan are geniul eroului comun autentic și pur, și este o fericire pentru literatura dramatică românească faptul că personajele ei cele mai simpatice s-au întîlnit cu acest interpret fin, inteligent, pătrunzător. În rolul lui

Spirachie, Radu Beligan atinge zonele lirice ale personajului, dar și cele de misterioasă energie sufletească, iar scena „pălăriei” și cea a „adevărului” (ca s-o numim astfel), sînt magistrale.

Cu excepția lungirii inutile a finalului, Horea Popescu a realizat o montare valoroasă, mai mult de teatru decît de televiziune, cu o distribuție bine aleasă, din care sînt de reținut: Ion Lucian, Ileana Stana Ionescu, Melania Cîrje, Ilina Tomoroveanu, Florian Pitiș, Bogdan Mușatescu, Angela Costache, Rodica Popescu. Cam romantic și de prin altă piesă — Alexandru Drăgan.

Cu aceste spectacole, televiziunea redevine unul din cele mai bune teatre din țară.

Dumitru Solomon

Epigrame

„Play-Strindberg”, versiunea insolită a lui Dürrenmatt după „Dansul morții”, de Strindberg, se desfășoară aidoma unui... meci de box.

**Pe Strindberg el l-a „martelat”
Ca Frazier pe Cassius Clay
Dar n-am nimic de obiectat,
Căci lupta a decurs... fair-play!**

Spectacolul „Viața... o comedie”, după Alecsandri, este însoțit de o muzică ultra-modernă...

**Veselul Alecsandri
Ar deveni desigur trist
De-ar vedea a sa comedie
Cum se „gioacă”-n ritm de... twist.**

Concomitent cu prezentarea în Capitală a spectacolului Să nu-ți faci prăvălie cu scară, Magazinul Universal „Victoria” a fost renovat...

**De Barbu ei nu s-au temut
De pana lui vitriolantă
Și-n prăvălie au făcut
O dițamai... scară rulantă!**

S. Massler